

MLADIKA

Vampir.

Povest, spisal dr. Fr. Detela.

Za dvoriščem je bil ograjen prostor, kjer se je pasla kobila z žrebetom. Mladič je nerodno skakal okoli matere, strigel z ušesi in obračal na vse strani svetle oči.

»Ata, na konja!« je prosil Tonček in oče ga je posadil na kobilo. Od veselja je cvilil deček, ko je prepeljal oče konja, žrebe pa je skakalo in rezgetalo in vohaio gole Tončkove noge, ki so segale kobili komaj čez hrbet.

»Glejte, gospodična, kako znam jahati!« je kričal fant in rjave oči so mu žarele iz okroglega zagorelega obraza kakor nekdanj oči njegove matere, v katere se je bil oče tako strastno zagledal.

»Glejte, ata.« je vpil deček, »jaz smem žrebička prijeti, kakor hočem. Oni dan ga je pa hotel Uršin Lojze prijeti, pa je kobila takoj zobe pokazala. In kako dolge zobe ima!«

»Seveda,« je pritrdil oče in postavil dečka zopet na tla, »kobila je žrebičkova mati in vsaka mati se postavi za svojega otroka. — Žival ima včasih več srca kot človek,« je pristavil sam zase in ustnice so se mu stisnile in obraz mu je potemnel.

Tonček pa se je zopet obesil za Olgino roko in popraševal, kdaj da mu pride zgodbice praviti.

»K nam pridi, Tonček,« se je smejala Olga; »pa ti jih bom pravila. Ali prideš?«

»Rad, gospodična,« je dejal deček in uprl oči v očeta.

»Kar vzemi ga, Olga!« je dejal oče in umolknil, ker se mu je zazdelo, da je rekel preveč. Stresel je z glavo in odgnal misli, ki so mu silile v glavo.

»Ali so te rože Vaše, gospodična Ana?« je vprašal Škender, ki mu je bilo žal, da je s svojo sodbo Olgo razžalil, in je hotel popraviti svoj pregrešek.

»Moje. Čigave pa?« je dejala Ana.

»Jaz utrgam dve, eno za Vas, eno za gospodično Olgo. Prosim.«

»Kako se predrznete,« se je smejala Ana, »meni poklanjati, kar je moje!«

»In meni, kar ni Vaše!« je pomagala Olga. Tone pa se je jezil na Škendrovo predrznost in še bolj na svojo okornost.

Da bi popravil zamudo, je natrgal cel šop vrtnic in jih podaril Olgi:

»Vzemi, Olga, za dobrodošlico!«

»Dobrodošlica se pije, prijatelj,« je dejal Škender. »Kako ste pa odhodnico praznovali, gospodična?«

»Veselo. Vsi profesorji so bili povabljeni in očetje in matere. Do enajstih smo peli, igrali, govorili in pili.«

»To ni nič,« je dejal Škender. »Nas bi bili morali videti in slišati. Vsa Ljubljana je bila naša in celo noč smo ga lomili. In kako smo plesali! Ali poznate dvornega svetnika Klemenčiča hčere, Almo in Miro in Vero? Ne? Čedne punce, ampak okorne plešalke. Nasprotno pa Počova Lina, saj jo poznate — oče je milijonar — vsa čast! Ta Vam pleše kakor vrtavka, lahika kakor pero. Vedno je hotela z menoj plesati, tako da je bil že škandal.«

»Ah, zato je gospod Škender tako izbirčen!« je dejala Ana in nabrala usta. »Seveda, če ga take gospodične razvajajo, potem mu ne more biti pri nas nobena všeč. Ker koprne ljubljankanke in milijonarke za njim, zato pa viha nad nami nos.«

»Prosim, gospodična,« se je branil Škender, »prosim. Jaz pojem s Prešernom: Ni take je mladenke, kot naše je krvi deklet.«

»Zdaj se uničete,« je dejala Olga; »kmalu se bo pa zopet oglasila stara pe-

sem: Od nekdanj lepe so Ljubljanke slovele. — Kdaj pridete pa k nam v vas?»

»Saj sem že bil,« je dejal Škender, »in tarokiral sem. V vaši hiši se mora tarokirati. Vašega gospoda strica posetim v kratkem. Pozdravite ga, prosim. — Krasnó dekle!« je pristavil, ko je Olga odšla.

»Škoda, da ima takšnega očeta!« je dejala mati.

»Lenuh, da smrdi,« je potrdila hči.

»Hinavec,« je dodal Škender.

»In rabelj. Jaz milujem ženo in hčer,« je sklenila gospodinja.

Tone pa je ostal nejevoljen. Čemu je prišel Škender zraven? In kako oblastno, kako samozadovoljno, kako po domače se je vedel! Njegova, Tonetova, tovarišica je Olga od prvih let, ne Škendrova; zato se tudi tikata. Kako ljubeznivo je objemala in božala Tončka! Toplo je postalo Tonetu pri srcu, kakor če bi bila njega objela, in zazdelo se mu je, kakor če bi postajal Tonček vez med njima, ne več ločilna stena, kakor si je prej domneval. Samo ta Škender naj se ne rine vmes. Toneta se je lotila neprijetna ljubosumnost. Ko pa se je iztreznil in spoznal, da on sploh nima svoje usode, svoje bodočnosti, svoje sreče v rokah, da odločujejo drugi, starši in brat in sestre, ki se morda že posvetujejo o njem, seveda brez njega, tedaj je razpuhtela ljubosumnost in odnesla tudi vse gorke nade.

Jarnik pa se je Trsta kmalu naveličal. Ko je bil opravil svoje posle, je naznanil Lenartu, da se zvečer odpelje. Lenart bi bil še rad užival zlato prostost in prijetnosti velikega mesta; toda brez Jarnika se ni čutil varnega v tolikem šumu in hrumu, in tako sta se oba nenadoma vrnila.

Škender je bil ravno na posetih pri gospodu Ribiču, ko je došel Lenart. Posebno dobre volje ni bil. Trst je imel za seboj; št. Lenart pred seboj, in to je razlika. Tudi truden je bil in zaspan, ker se je vozil celo noč in še polovico dneva. Vendar se je razveselil Škendra, ki ga je imel v svojih mislih vedno s tarokom zvezanega.

»Gospod Škender,« je dejal, »danes ostanete naš gost. Po kosilu bomo napravili pošten tarok in jaz Vam bom povedal, kako se mi je v Trstu godilo. Ali sem se kaj izpremenil te dni?«

»In kako!« je dejal Škender. »Zredili in odebili ste se. Še par dni, pa bi Vas razneslo.«

Gospodinja je poklicala h kosilu in posadila Škendra Lenartu nasproti, med sebe in Olgo.

»Kumovati pri igri mi nočete, gospodična,« se je klanjal Škender, »zdaj me

imate pa vendar na svoji ljubi strani. Saj pravim: Sreča me išče.«

»In um Vam je dan,« je dodala Olga.

»Konštatiram, da ste to Vi rekli,« je dejal Škender.

Lenart pa je začel moliti po svoji stari navadi, na ves glas, potem je široko sedel in si zateknil prtič pod brado.

»Gospod Lenart,« je dejal Škender, »Vi mislite najbrž, da je naš Bog od starosti že nekoliko oglušel.«

»Jaz imam zdrava pljuča in čvrst glas,« je odvrnil Lenart, »in se ne sramujem molitve.«

»Prebrisan mož. Vaš namen je, da bi Vas poleg Boga tudi še župnik slišal. No, pa saj Vi ne molite samo na glas, Vi tudi jeste na glas. Dajmo vsi tako cmokati!«

In Škender je začel, toda posnemalcev ni našel.

»Ne hoste ga precmokali,« se je smejal Ribič; Lenart pa se je kesal, da je bil tega zabavljivega človeka povabil.

»Med samo gospodo sedim,« je dejal zbadljivo in preletel z zlobnimi očmi vso družbo. »Žena gospa, hči gospodična, svak gospod; samo jaz sem kmet.«

»In kakšen kmet!« je poudaril Škender. »Vsaka beseda, vsaka kretnja »kmet.«

»Zato tudi jaz vse redim,« je dejal Lenart. »Meni se zdi, gospod Škender, da gre Vam moje vedenje na živce kakor naši gospodi.«

»Narobe; jaz se imenitno zabavam,« je dejal Škender. »Zaradi mene lahko še veliko grše jeste. Nekateri ljudje znajo tudi plavati po pasje.«

Lenart se je drugič pokesal, da je bil povabil Škendra. Da si oddahne, je pljunil po sobi. Škender se je nahrkal in pljunil za njim.

»Le po domače,« je dejal, »kakor planšar z Mino.«

Stana in Ribič sta se na tihem veselila Škendrove nesramne predrznosti: Olgi pa je bilo hudo pri srcu. Sramovala se je za svojega očeta in jezila se je na Škendra.

»Oprostite, gospodična,« je dejal Škender, ki je to nejevoljo slutil, »danes markiramo mi kmeta.«

»Vi ga karikirate, gospod Škender,« je dejala Olga. »Koliko je kmetov, ki se znajo lepo vesti!«

»O, vem in koliko gospode, ki se ne zna! Ampak z Vašim očetom sva danes dobre volje.«

»Jaz se znam vesti med vsako gospodo,« je dejal Lenart; »ampak med domačimi ljudmi se ne bom ženiral.«

»Saj bi bilo tudi neznačajno,« je pritrdil Škender. »Blag in značajen mož se

vede proti tujcu vljudno in prijazno; doma se odškoduje. Starši ne tepo nikoli tujih otrok, vedno le svoje; mož nikoli tuje žene, zmeraj vsak svojo. Tako si pridobi človek povsod spoštovanje in ljubezen; pri tujcih zaradi vljudnosti in prijaznosti; pri domačih pa zato, ker je tak njih prokleta dolžnost.

Lenart je srepro gledal Škendra in preudarjal, ali govori resno ali se šali. Škender se je držal resno in nedolžno in tudi nihče drugi se ni upal smejeti. Privoščili pa so razen Olge Lenartu vsi dobre nauke, ki mu jih sami niso smeli dajati.

Po obedu je vzdignil Lenart nogo in jo položil na klop in Škender takoj za njim.

»Amerikanska šega,« je dejal; »le škoda, da jo gizdalini že zelo opuščajo. Ampak, gospod Lenart, Vi niste še nič povedali, kako ste se v Trstu imeli.«

»Imenitno,« je dejal Lenart in oči so se mu zaiskrile; »samo vročina je prehuda v Trstu in hruma in šuma je preveč. Jedla sva z Jarnikom v gostilnici Pero d'oro ali pa Scala d'oro, to se pravi »pri zlati hruški« ali »na zlatih stopnicah«. Vsega se že ne spominjam več. Juha z rižem in s parmezanskim sirom je nekaj posebnega«. — Lenart je zaokrožil usta in zacmokal. — »Potem riba, pečena, brancin, za tem svinjska pečenka s kislo in sladko salato, nazadnje torta, tako imenovana brazilska torta, in sadje, mešano. Lah pravi giardinetto, vrtiček. Zalivala sva s finim teranom, izpila po kosilu še vsak čašico maraskina, potem sva šla v kavarno in po kavi leč, da je najhujša vročina minila. Zvečer je bilo pa zopet prijetno.«

Lenart je kar oživel med pripovedovanjem. Oči so se mu svetile, slinil se je in cmokal in požvižgaval in vzklikal; vse dobrote je še enkrat okušal in doživljal. Škender je požvižgal in cmokal za njim; drugi pa so ogorčeni molčali. Žena se je spominjala, kako mora delati od zore do mraka, kako mora varčevati, da ne pade hiša na kup; hčerki je prihajalo na misel, da še za najpotrebnejše stvari ni mogla dobiti denarja od doma, in svaku je igral zaničljiv smeh okrog ust, ko je premišljeval, ali je še zdrave pameti ta brezsrčni človek, ki ne čuti, kako neusmiljeno trga srce domačim. Lenart, ki je bil uganil njih misli, se je zadovoljen smehljaj in pasel zlobne oči po temnih obrazih.

»Zakaj bi si ne privoščil?« je dejal. »Edinega otroka imam in tega sem preskrbel. Škoda, da ni Olga fant!«

»Ki bi za nas gospod postal, kaj ne?« je dejal Škender. »Čez par let bi moral

novi mašo peti in potem bi pasel on duše, Vi pa pri njem trebuh in lenobo.«

»Gospod Škender, Vi govorite popolnoma brezversko. Vam učiteljem se predbrobo godi.«

»Menjajva! Pojdite Vi namesto mene v šolo in jaz bom namesto Vas tarokiral.«

»Kaj pa počitnice, gospod Škender?«

»Pri meni trajajo dva meseca, pri Vas celo leto.«

Lenart je govoril vedno bolj premišljeno in pretrgano, gledal je vedno drobneje, težko je dvigal trepalnice, žužnjaj je še nekaj, zakaj da molče, on da je gospodar in da ga ne bodo spravili pod mizo vsi svaki in vsi Škendri, potem je zadremal in enakomerno globoko sopenje je oznanjalo zdrav spanec.

»Počivaj v miru, blaga duša!« je dejal Škender in naredil križ čezeni.

Lenart je spal kakor medved. Želodec mu je imenitno prebavljaj in svojo vest je bil s pobožnostjo tako ugnal, da mu ni motila ne spanja ne prebave.

»Gospodična Olga, ali ste hudi name?« se je poslavljaj Škender, ki se je bil zopet prepozno spametoval.

»Seveda sem,« je dejala Olga. »Drugje se Vi nikjer tako ne vedete.«

»Gotovo ne; a vedno me zavede trapasta objest, da piham, kjer me ne peče, samo če vidim, da peče druge.«

»Gospod Škender ni mislil nič hudega,« je pogovarjal Ribič. »Kdo bi vsako besedo na vago deval! Gospod Škender je dober človek, ki ne škoduje drugim nikoli.«

»Vedno le sebi,« je pristavil s smešno milim glasom Škender in odšel in si mislil, da ga je zopet polomil. Kaj je bilo treba oponašati tega čudaka, ki je vendar Olgin oče!

Stana, Olga in Ribič pa so vzeli grablje in vile in šli na travnik seno sušit. Stana je menila gredoč, da bi bilo dobro, če bi Škender Olgino prošnjo za učiteljsko službo priporočil.

»Bog ne daj!« je dejal brat. »Škender bi vse pokvaril, in je rojen sitnež. Če bi bil on vojak, bi ga vsako leto degredirali. Kot učitelj je bil že trikrat prestavljen in v Ljubljano ne bo prišel, in če poučuje sto let. Doseže sicer lepe uspehe, toda brez vsake metode, kar je nepravilno in nedopustno. Iz dejstva, da imajo imenitni pedagogi večkrat zanikarne otroke, navadne kmetice pa da svoje večkrat prav izborni vzgajajo, sklepa Škender, da se vzgoja ne dá učiti, da ne odloča razum, ampak nagon in srce. Tudi v družabnem življenju je žaljiv. Prejšnji nadzornik, ki je bil blaga duša, je imel to očetovsko nava-

do, da so mu pri skupnem kosilu učitelji kupico polnili. Kadar je bila prazna, jo je pomolil temu ali onemu, ki jo je nalil. To je bilo gotovo odlikovanje. Pomolil jo je tudi Škendru. Ta pa se je neumnega naredil in ni napolnil kupice, ampak svojo polno je vzdignil in trčil s prazno nadzornikovo: Na Vaše zdravje, gospod nadzornik! Takšen je Škender.

Od Uršine kočice pa je priklesel stari Jarnik; obračal se je nazaj, žugal s pestjo in obsipal ubogo osebenjko in Uršine junake z grdimi priimki. Urša in Zeфа pa tudi nista molčali; vpili sta vsaka skoz svoje okno, ki je bilo ravno tolikšno, da je šla glava stikoma skoz, zmerjali sta Jarnikove in jim oponašali Metkinega Tončka. Šlo je kakor pri potrkavanju; Jarnik je vlekel veliki zvon, onidve sta tolkli na mala dva.

»Ti barabe kradejo kakor srake,« se je obrnil Jarnik proti Lenartovim. »Nam so ukradli te dni, kar mene ni bilo doma, pet kokoši. Vaš hlapec Matija jim je pa sam nesel davi cel koš repe v hišo. Zelnika nimajo nič, a prašiče rede; hoste nič, drv pa zmeraj dosti; ne delajo nič, jedo pa kakor mlatiči in trice.«

Na travniku je Stana takoj prijela

hlapca Matija zaradi tatvine. Fant ni ne priznal ne tajil, ampak robanteti je začel.

»Kaj pa kolneš?« ga je ustavila gospodinja.

»Kakor kak baraba,« je pristavil Ribič.

»Jaz nisem baraba in ne tat,« je kričal hlapec. »Kdo je mene obdolžil? To hočem vedeti.«

»Davi si odnesel koš repe. Kdo ti je dovolil?«

»Kdo je to rekel? Jaz ga hočem poznati.«

»Saj ne gre za to, kdo je to rekel,« je dejala gospodinja; »jaz samo vprašam, ali si ga odnesel ali ne.«

»Jaz pa vprašam, kdo je to rekel. Ime hočem vedeti. Dražiti se jaz ne dam od nikogar in najmanj od jare gospode.«

»Kako pa govoriš s svojo gospodinjo?« je vprašal Ribič. »Ali se to spodobi?«

»Ali se pa to spodobi, mene imenovati barabo?« se je pridušil hlapec, vrgel vile po tleh in robanteč odšel.

Proti večeru so se vrnil Lenartovi, ko so bili seno v kupe dejali, domov. Po dvorišču je razgrajal užaljeni Matija in klical Uršo in Zefo na pričo.

(Dalje)

Materi.

† 16. VI. 1914.

Zadnjič, ko sem Te obiskal,
mati moja zlata,
žica bila je nad grobom
in ob njem — granata.

Težko, težko mi je bilo
in solzé v oči so
mi privrele kot od smrti Tvoje
in od bratove mi niso.

A takrat nebeško solnce
grob je Tvoj mi obsvetilo,
ko da mi od Tebe, mati,
je prineslo sporočilo:

„Nič ne žalosti se, otrok,
dobro je zdaj meni,
duša moja se raduje,
v Bogu, sreči zaželeni! - -“

Danes, ko bi rad obiskal
spet Tvoj grob, o mati zlata,
sinu v rodno zemljo
so zaprta vrata — —

Joža Lovrenčič,

Anka.

Spisal † Branko Jeglič.

Lahek veterček je pihljajl črez polje. Valovi bodre Soče so hiteli za vetrom. Temni oblaki so se podili nad nami, kot ob hudi uri.

Sedel sem na obali in gledal v valove.

Spomini na daljne, pretekle dni so mi vstajali kot goreče solnce izza gora, jaz sem bil pa v temni megleni noči. Spominjal sem se onega časa, ko smo sedeli ob Soči vsi veseli in zadovoljni, po gajih so peli kosi, po nebu so letale lastovke, solnce se je potapljal v furlansko ravnino in mi smo prepevali:

»Soča voda je šumela,
mesec je na nebu s' jal...«

In Soča je odgovarjala na našo pesem s svojim žuborenjem in šumljanjem. Naša srca so plavala v radosti in zadovoljnosti.

No, Soča, ali se poznamo sedaj?

Ni kosov, ni gajev, ni veselega petja, ni — veselega srca, sam sem bil ob Soči in tožila sva si vsak svoje gorje.

Valovi so hiteli mimo, vedno dalje, dalje v sinjo Adrijo in vsak mi je nekaj zašepetal:

»Koliko krvi je med nami!«
»Koliko mrtvih trupel!« —
»Kako pusti so ti kraji!«
»Kakšne so vasi!«

Vsak je imel svojo tožbo, še obal je govorila.

»Kje je moj ponos, ki me je prekoračil, kakor nebeški obok, po katerem so se vozili moji občudovalci, kje si, kje si!«

Leži v Soči — razdejan, enak valovom.

Zapazil sem zopet celo vrsto kavern in stopilo mi je pred oči življenje v njih. Spomnil sem se raznih pravljic, ki pravijo, da so nekoč stanovali ljudje po podzemeljskih jamah. Moj Bog! Ali nismo bili tudi mi kot levi v svojih brlogih, kakor divje zveri, ki se koljejo med seboj.

Vstal sem in šel ob obali.

Kupi streljiva, granat, šrapnelov... no, to je, to je tisto grozno orodje krute smrti. Pa zopet kaverne in municija; držal sem se za glavo in hitel dalje.

Prišel sem do nizke barake... Slišal sem petje. Ves sem bil začuden, kdo poje tu tako veselo.

Pogledal sem skozi okno.
Petje je vtihnilo.

Odprla so se vrata, skozi nje je stopilo mlado dekle, raztrgano in umazano.

»Kaj bi radi?«

»O ničesar! Le pogledal sem, kdo tako lepo poje.«

Zarudela je in pogledala sramežljivo v tla.

Njeno petje se mi je zdelo v tej samoti, v teh grozotah res nekaj nenavadnega, nevsakdanjega. Res, to je značilno pri nas, da se iz razvalin razlega veselo petje.

»Ali Vas ni strah, ko ste sama?«

»Si ga preganjam!«

»Kako?«

»S petjem.«

»Zakaj ne požete več?«

»Ker me ni več strah!«

Molčala sva nekaj časa in se ozirala po obali.

»Zakaj stanujete tu?«

»Hišo so podrli, drugod ni barak za nas, pa smo prišli sem.«

»Pa je nevarno tu! Tu je mnogo strelišča!«

»Za to nam ni mari!«

»Anka, Anka! Anka!« je priletel mal fantek k njej.

»To je moj bratec, veste.«

»Anka ste?«

»Da.«

»Zato je zapisano na baraki »Vila Anka.«

»Da, to so zapisali fantje, ko so prišli vasovat. Pa sami starci so bili, suhi, blede in njihovi glasovi so bili hripavi. Zapeli so mi:

Soča voda je šumela,
mesec je na nebu s' jal...

Za spomin so zapisali: Vila Anka.

Ali ni žalostno! Ko slišim to pesem, sem ginjena. Najljubša mi je ta pesem. Nekdaj sem si mislila, kako lepo bi bilo, stanovati pri Soči. No, zdaj sem pri njej! Pa zapojem to pesem, da preženem žalost in sem zopet vesela.« —

»Ali ste sami tu?«

»Ne, tale bratec še in mati!«

»Očeta nimate?«

»Ne, je umrl, a še štiri brate imam tam za gorami, pri tisti reki tam doli. Tam se bojujejo!«

Spomnil sem se zopet na podoknico.

»Pa si niste nikogar izbrali?«

»Ne.«

»Zakaj pa ne?«

»Eden, pa ne več!«
 »Zakaj pa tistega enega ne.«
 »Tisti eden... je padel.«
 »Pa zdaj?«

»Nikogar več! Doma bova ostala z bratom. Kadar se mi bo tožilo po njem, bom šla na njegovo gomilo.«

»Ali veste, kje je pokopan?«

»Tu blizu.«

Z njenega obraza je izginila vsa veselost, z njeja je gledala resnoba in žalost. Srce ji je utripalo močno ob misli nanj. Oko se je porosilo, ko se je spomnila, da ga ni več.

Izza temnih oblakov je prisijalo solnce, vroče in pekoče.

Šel sem dalje.

Oziral sem se in poslušal, a petja ni bilo več slišati. Obmolnila je. —

Zdelo se mi je, da je bila vesela, ko je vedela za njegov grob in je lahko pomolila na njegovi gomili.

Kaj pa oni, ki jih ne poznajo, ki ne vedo, kje ležijo, kje sanjajo svoj poslednji sen, kje gnijejo njih zemeljski ostanki.

Videl sem mnogokrat, kako je klečala mlada deklica pred podobo Matere Božje in molila:

»O Mati usmiljena, Mati dobrotljiva, če je že bila božja volja, da je izdihnil moj dragi, če sem že tako nesrečna, da sem ga zgubila, povej mi vsaj, kje leži, kje počiva, da pojdem na njegov grob in pomolim za njegovo dušo. Vsaj to mi povej, draga Mati Božja!«

In črez nežno lice je zdrknila gorka solza ljubezni.

Take misli so se mi podile po glavi, ko sem videl na tisoče zanemarijenih grobov, ki niso bili več grobovi, ampak le kup zemlje in na njih zasajen strohnel križ, ki je čas že izbrisal na njem vse sledove imen. Koliko je bilo takih grobov!

Te misli sem zapazil tudi v očeh Anke. Znala je ceniti, koliko je vredno, da ve, kje je njegov grob, ker je videla vsak dan na tisoče nepoznanih. Prebiral je napise na izpranih križih. Enega sem tudi jaz pogledal... drugega... tudi izbrisan... pri tretjem sem lahko malo bral. Spoznal sem nekaj imen, proti koncu je bilo še nekaj drugega napisanega; ime ni bilo, številka — dvajset in beseda: Neznanec. — Niti imen niso vedeli! — Hodila je večkrat tja in krasila — tuje grobove.

Nekoč sem jo vprašal:

»Kdo krasi te grobove?«

Molčala je nekaj časa, potem je rekla:

»Jaz!«

»Zakaj?«

»Smilijo se mi, ker so tako zapuščeni!«

Molčala sva.

Večkrat sem jo videl, ko je molila na znanem grobu. Njen obrazek je bil blede, oči rdeče obrobljene in k nebu povzdignjene, ročice sklenjene in na ustnicah je živela goreča molitev. Takrat je bila v pogovoru z njim. Tiho sem se splazil k njej in jo opazoval.

Pokleknila je.

»Ti Bog, ti si mi dal ljubezen do domovine v srce, ti si ga navduševal, ti si ga naredil za mučenika. Žal mi je po njem, srce mi ga je želelo vedno, vedno, od prvega trenutka, a rajši sem zapuščena, osamela, kakor da bi zatajil svoj narod.«

Obrisala si je oči.

»Bog mu daj sveta nebesa, ki je žrtev našega robstva in gospodstva tujcev.«

Vstala je in šla.

Čudne so se mi zdele zadnje besede in šel sem k grobu. Bral sem napis:

»Kako te ljubilo je srce materino, kako ti rad imel izbrano si nevesto; zapustil vse si le za domovino, le njej ostalo ti srce je zvesto!«

Šel sem za njo.

»Kje ste bili?«

»Na grobu!«

»Kaj vam je povedal novega?«

»Prosila sem pomoči za naš narod, on je bil njegov mučenik. Zanj naj prosijo Bog, ne zame!«

»Mučenik? Kako?«

»Ustrelili so ga!«

»Zakaj?«

»Ker je bil Slovenec. Hotel je zbežati skozi Italijo v Srbijo. Zato je moral umreti.«

»Svoje brate naj bi sovražil in služil svojemu sovražniku — zatiralcu?«

Zvedel sem, kar sem hotel.

Vedno plemenitejša se mi je zdela Anka, vedno bogatejša, vedno lepša se je odkrivala pred menoj; pravo slovensko dekle.

Kolikokrat se te spominjam, draga Anka!

Kolikokrat te vidim pred očmi. Kolikokrat te želim zopet videti, ti vzor dekleta! Velikokrat sem mislil nate in ne hote sem sam sebi povedal:

»Ko bi bile vse take kot tvoj ženin in ti!«

Tedaj bi bili vsi en človek, krepak in možat.

Pisma z doma.

(Med vojno, 1917.)

I.

Najprej nešteto pozdravov in tisoč želj,
da zadovoljen v bogatem bi zdravju
[cvel
in da prestane

zlo to neskončno, ki polno ga je srce;
Bože daj, da nam v pokoju ozelene
rdeče poljane.

Potlej pa tožbe in vzdih in plač in jad:
Morda pod streho to pišemo zadnjikrat,
morda usoda

črna že jutri nas čaka sred polj in cest,
kjer nam bo streha nebo, in samó bolest
nam bo oproda.

Pojdemo, pojdemo...Noč in dan, venomer
nam je družica nestalnost in drug nemir,
mi pa trpimo,

čakamo solnca in tebe, in vsak boji
se, da te sreče in blaženih tistih dni
ne doživimo . . .

Ah, in vendàr naj zgodí se: prihliti k
[nam,
da vsaj poslednjič bo solnčen naš dragi
[hram!...

Skozi te veje

žarkov ni, in ni življenja in ne lučí...
Skozi te veje koščena in brez očí
smrt se nam smeje.

Pridejo ure, da vseh se nas loti strah,
in je pogumen korak ves udan in plah,
ko so stopinje

II.

Pisal si nam, da pri srcu ti je hudó,
kadar pomisliš na dom in življenje to,
in da spomini

vsako noč v snú te ljubó obiskujejo,
da te tolažijo in te negujejo
v rajski milini.

Pisal si nam, da tvoj krov vsak dan
[negotov
je bolj kot vreme; in da bi hotel domov,
v loge in gaje,

kjer si detinstvo in mlade dni preživel,
in da uzreti vsaj enkrat bi še želel
drage te kraje.

Pisal si, dà... kajti ti niti slutiš ne,
da tu pri nas po livadah le trn cvetè
in da drevesa

v žalni obleki stojè, da jim tuj je kras
in da njih šum je drhteč kot spokoren
[glas
v uri potresa...

III.

tihe kot žene nevidne neslišen let,
ko gre po žrtev na bedni in goli svet
z višave sinje.

Pridi k nam skoro! Prinesi nam tolažil,
da se ob njih bo naš truden duh
[odpočil...

Misel te čaka

v jutranji zarji, opoldan in vsak večer...
Prost je naš vhod, kakor čoln se ziblje
[dver
v morju somraka.

Stano Kosovel.

Glasba.

Spisal Milan Pugelj.

Tretje leto teče, odkar je umrl gospe Matildi Mejačevi mož. Ostavil ji je pokojnino in veliko in lepo hišo na glavnem trgu. Hudega ji ni. Ima le eno hčerko, ki je stara okoli desetih let in obiskuje ljudsko šolo. Stanujeta ravnokotno in ravno tam kakor tedaj, ko je živel rajni. Desne tri sobe prvega nadstropja s pogledom na trg so prostori, koder preživita večino časa. Tudi veljajo dalje vse moževе odredbe. Tako spi debelušna dekla, ki je obenem kuharica, še vedno v svoji podstrešni čumnati.

Obiskov sprejemata malo. Vdova nima sorodnikov, a moževi žive daleč iz mesta, na svojih kmetijah in posestvih. Edini možki, ki prihaja redno trikrat na teden v hišo, je profesor glasbe Anton Nikolin. Srednjevelik, čokat mož je, star okoli štirideset let, prijazen in nevsiljiv. Nosi zlata očala brez okvirjev, nima brk, toda po navadi je slabo obrit. Vrat njegov je širok in kratek, vratniki nizki in zapognjeni. Ves obraz je ene same rjave barve, samo čelo prehaja proti lasem v nežno belino. Lasje so kratki, nemarno počesani in nad ušesi popolnoma sivi.

Hčerka, ki ji je ime kakor materi, in jo kličejo za Tildo, ga šteje med domače in govori z njim prostodušno o vsem, kar zanima njeno otroško srce. Večkrat se mu skrrije. Gospod Nikolin pozvoni, odloži v predsobi klobuk, svrtnik in palico, potrka na sobna vrata in ne čaka, da bi se mu kdo odzval. Soba leži južno in prosojne, nežno tkane zavese prestrezajo svetlobo in sonce, ki sili vanjo. Na desno stoji peč, za njo so vrata v sosednjo sobo, med vrati in oknom je klavir, črn, svetel, še skoro nov, široko odprt, z notami na pultu, toda učenke ni. Nikolin stopi po zeleni preprogi dalje in mrmra: Ahá, si se spet skrila. Najdemo te takoj. Za kazen boš igrala skale.

Vse tiho.

Nikolin vzame robec, obriše očala in potem še nos. Ahá, mrmra naprej, poskusiva tudi vaje za mezinec in sredinec.

Nič odziva.

»Kje pa tičiš, ti rogač?«

Pogleda za peč, pod klavir, za naslanjače, za knjižno omaro in se nato pripogne, da bi videl tudi pod zofo. A ker ima precej trebuha, mu buši naglo v glavo kri, da je ves rdeč in zabuhel. Dvigne se naglo kvišku in zasopljeno kašlja.

»Tvoje pete vidim, Tilda. Na noge. Amaconka, da ne spolnim svojih obljub.«

Tilda se slastno hihita in leze izpod zofo. Suha je. Njeno krilo je prav kratko, a noge tanke in dolge. Pentlja, ki jo ima v laseh, se ji je nekam ujela, in zdaj jo odmotava s svojimi drobnimi prsti. Ko vstane, kaže vse zobe in gladi predpasnik, ki se je zgrbil okoli pasa.

»No, kako pa tvoji otroci.«

»Hvala za vprašanje. Vse je še precej zdravo.«

Odrne zeleno pregrinjalo in kaže, med večjimi in manjšimi medvedi, ki leže na zofo, čudno zgrbljenega možička iz blaga, že zelo oguljenega, zamazanih oči in odbitega nosa.

»Samo ta-le je nekaj slab, naš stric iz Amerike.«

»Kdaj so pa prišli stric iz Amerike?«

»So se pripeljali. So spotoma padli v morje. So bili mokri in vsi osoljeni. To jim nemara škodi.«

»Zakaj imaš pa vse pokrite?«

»Bleščalo se jim je. Dandanes, prvi mama, so zdravniki dragi, zlasti specialisti.«

»No, zdaj pa h klavirju.«

Tilda se vrti proti klaviaturi, zavrti klavirski stol višje, takoj spet nižje, počasi sede in izbira note.

»Hm,« pravi »mama je danes sitna, hm! Se krega z vsakim, kdor pride blizu. Z menoj, z Uršo!«

»No, pričniva s to-le vajo. Kar igray!«

Nikolin sede v mehek, zelen naslanjač, prekriža noge in položi roke na naslanjalo. Glavo položi nazaj in se začenja v strop. Tilda igra. Počasi, brez volje, v slabem taktu, vse samo zato, ker mora.

»Štejava,« pravi Nikolin. »Pazi.«

Z očmi gre malo nižje na steno, ki je polna manjših slik in fotografij. Slap Savice, Vintgar, Bled, Tilda štiri leta stara, Tilda z birmansko botro, Tilda prav iz zadnjega časa, pod njo njena mati, ko je bila stara osemnajst let. Krasno dekletce, šegavo, zdravo, izredno živih oči.

»Veste,« začne spet Tilda, »sem gledala v zrcalu ta-le zob, ker pravijo, da bom morala zaradi njega k zdravniku, pa mi je rekla, glej, kako je lišpava! Jaz pa nazaj: Kaj pa tisti koderčki po čelu, na sencih pa za vratom? — Smrkla, je siknila prav kačasto, marš ven. Malo je manjkalo, da me ni sklofutala.«

»Igraj, igray igray!« ponovi hitro Nikolin. »In štejeva. En, dva, en, dva!«

Tilda se zagleda v note in začne: En, dva, en, dva.

Gospod Nikolin posluša in misli na konferenco, katere se mora popoldne udeležiti. Hoče se mu zdelati, toda pre-maga se. Spomni se na včerajšnji koncert svojega prijatelja-dirigenta. Blamaža! Nato premišlja o skladbah, ki jih je dobil v oceno in o katerih se je treba pre-vidno izraziti.

Zunaj se odpro vrata, Tilda neha in dvigne prst.

»Mama s trga! Bogve, če je prine-sla jabolka. Špičniki so najboljši! Seveda zame!«

»Zdaj le igray!«

Gospa se pogovarja zunaj z deklo in ji naroča, naj takoj zakuri. Danes bo ju-ha. Mesar je priložil lepo kost.

Potem se odpro vrata v sobo in gos-pa pozdravi. Nikolin naglo vstane in ji nese roko.

»Kako je vaše zdravje? Zadnjič vas je bolela glava.«

»Vse dobro,« se zahvali gospa. »Pri nas je ponavadi. Naše življenje je vsakda-nje, ker črpamo, kar potrebujemo in imamo, iz vsakdanjosti. Pri vas pa je druga-če. Živite visoko nad nami in jemljete svoje dušne potrebe iz umetnosti. S svojimi skrivnostmi ne zaidete nikoli med nas.«

»Nič, gospa. Ako mislite glasbo, po-tem Vam povem, da v takem provincial-nem gnezdu, kakor je naše mesto, o njej sploh ni govora. Dovolite, da rabim Vaše besede: To je glasbena vsakdanjost, ki živi prav nizko pri tleh.«

»Phihhih,« se prične smejati in zvija-ti Tilda. »Rdeči papirček, ki sem ga jaz pristrigla v špico, imaš pa le za trakom.«

Gospa pogleda v zrcalò. Res je.

»To te bom. Poglejte, taka je. Po-svarite jo. Oprostite, ker sem motila.«

Gospa odide in Nikolin sede nazaj v naslanjač.

»Dalje,« ukaže, »dalje. Štej!«

Gleda v sliko gospe, ko je bila stara osemnajst let. Zdaj ji ni več dosti podob-na. Na podobi je vse popek, vse brst, vse šele dražljivo nakazano, na gospe pa je vse obširno izraženo, odkritosrčno pove-dano, vse brez slutnje, brez ugibanja. Njen vrat je močnejši, brada večja, oči mirnejše. Pri vsem tem pa gotovo ni še stara štirideset let. Njena hoja je živahna, njene kretnje gibčne, zgovorna je, še pol-na smeha. Na moža počasi pozablja, po-slavlja se od mrtvih, bliža se živim.

In ti, Nikolin, kam? Prve snežinke so se prijele tvojih las. Star si petinštirideset let, pa še nisi preživel svojega fantov-stva Ješ sam, misliš sam, spiš sam, ob ju-trih šivaš gumbe in trakove k spodnjim hlačam. Kaj res ne misliš poskusiti, kaj se pravi imeti žensko doma, biti oče sinu, hčeri in še sinu in še hčeri?

Tilda neha, dvigne drobni prst in za-siče: Pst! Meni ne zdi, da so se zbudili otroci. Fridolinček joče, strica pa strašno boli. Se je prehladil v morju. Ga bode.

Nikolin se zagleda v Tildin profil in misli: Svoji materi ni prav nič podobna. Nos, ustne, dolgo lice, vse spominja na očeta.

(Dalje.)

Otroka moja.

Smiljanu in Igorju.

Otroka moja, davnih sanj podoba,
ki sem povsod s seboj jo nosil skrito!
Pred tujim svetom zdaj je vse očito,
kar srčna moja je bilò tesnoba.

In ko za mano bo življenja doba
ter vse s pozabe molkom bo zakrito,
In ko še z lučjo dneva vse oblito
živelo preko mojega bo groba.

Živelò bo, kar bilo porojeno
iz dvojih src je križane ljubezni
in z blagoslovom božjim oplojeno...

Zdaj vem: Le pridi v svoji uri jezni,
skrivnostna smrt, in v zemljo me
[pogrezni,
saj res je vredno umreti za to ceno!

Janko Samec.

Finžgarjeva petdesetletnica.

Med živečimi slovenskimi pisatelji je našemu preprostemu ljudstvu najbolj znan Franc S. Finžgar. »Divji lovec« s svojimi gorenjskimi tipi, z narodno nošo in narodno pesmijo, s tragiko in veselostjo — to je za naše ljudstvo Finžgar. Vsakdo je že videl to igro, lep odstotek naših diletantov jo je igral; le malo manj

Finžgar

je znana »Naša kri«, po svoji vsebini našemu čustvovanju in naši dobi tako sorodna; tudi »Veriga«, zgodba iz zablod pravdarske strasti je že znana; »Razvalina življenja« je šla zadnje dni preko ljubljanskega odra, v nji je z veliko tragiko orisana pijanska strast; zadnji dve nista več narodni igri, to sta drami, kot nalašč iz našega ljudstva za naše ljudstvo, ki ne mora več toliko »Revcov Andrejčkov«, ono hoče resnejše duševne hrane. Kot je Finžgar prvi poizkusil z »Divjim lovecem«

ustvariti slovensko narodno igro, tako nam je ustvaril kmečko dramo.

In če je kdo kdaj vzdihnil ob branju Sienkiewiczjevih romanov, zakaj nam ni Bog dal romanopisca, ki bi nam na tak način oznanjal staro slavo, je to storil Finžgar v svojem romanu »Pod svobodnim solncem«, toliko prebiranem in s tako ljubeznijo in zanimivostjo pisanem. Jugoslovensko idejo je vdihnil v to delo, kot jo je položil tudi v »Našo kri«, navdahnjen od velikega Jugoslovena dr. Kreka.

In kdo je ob vojni tako globoko pogledal v življenje in v rane našega kmečkega ljudstva in nam ustvaril slike iz »prorokovane« in nezaželjene vojne, kot ravno on? Kdo je lepše pogledal v življenje učiteljice, osamljene (»Sama« v Dom in Svetu), živeče na deželi tako, kot žive stotere revice, neopažene, če ne bi jih odkrilo pisateljevo bistro oko, koliko je »dekel Ančk« (Dom in Svet), a še nihče je ni opazil v ti vsakdanjosti našega življenja kot on. To so živi izklesani kipi, dvignjeni iz pozabe, podoba naših ljudi in njih trudapolnega življenja.

To je, kar je Finžgarja priljubilo med ljudstvom in mu zagotovilo eno prvih mest, ne samo klen jezik in živi izrazi iz govora naših ljudi. Želimo le, da se njegovi spisi, ki bodo za Jurčičem najbolj brani, ponatisnejo in gredo med narod.

France Sal. Finžgar je bil rojen dne 9. februarja l. 1871. na Breznici na Gorenjskem. Učil se je v Ljubljani in bil posvečen za mašnika. Služboval je v različnih krajih po Kranjskem, nazadnje najdalje časa v Sori; zdaj je župnik v Trinovem. Med ljudstvom je bil povsodi priljubljen kot več svetovalec in nevtruden organizator; zanimalo ga je socialno delo, bil je propagator Krekovih prosvetnih in gospodarskih načrtov.

V »Obiskih« Izidorja Cankarja pripoveduje Finžgar, da je začel pisateljvati v alojzeviških »Domačih Vajah«, pozneje v društvu »Academia operosorum«. Po Tomšičevi smrti je celo urejal par mesecev »Vrtec«; prvo njegovo delo je bila igrice »Mali tat«; »Gozdarjev sin« je bil spisana v osmi šoli in tudi »Zaroka o polnoči« je iz dijaških let. Poizkusil se je tudi v verzih. Ko je pisateljsko dozorel, je spisal roman »Iz modernega sveta«, poleg drugih kratkih črtic in novel; nato so sledila dela, ki so omenjena že v začetku.

Načina opisovanja — tako pravi Finžgar sam — se je največ učil pri Zolaju. »On ti popiše šopek na mizi tako, da zadiši iz knjige«. Visoko ceni tudi Čehova in Maupassanta: ljubi so mu Coloma, Sienkiewicz, Leo Tolsti in Šekspir.

Končujemo z njegovimi besedami, ki jih je izgovoril na vprašanje, kaj je vodilna misel njegovih spisov: »Samo tisti bo resnična last celokupnega naroda, ki bo pisal tako, da narod spozna v povesti samega sebe, spozna vrline junakov in

*jih vzljubi, spozna pa tudi napake, katerih brez zrcala redno ne vidi, in te zasovraži. Vsi naši sedanji pokreti, kakor jih idejno razvijajo in politično kakorkoli udejavljajo, ne bodo med ljudstvom tako dolgo našli tal, dokler ne nastopijo kot sejalci idej pisatelji. Naloga pisatelja ni nič drugega, kot odkriti v naravi to, mimo česar gredo drugi z odprtimi očmi in ne vidijo«.

In to je Finžgar kot pisatelj.

Detinsko blagovestje.

Legenda. Spisal Venceslav Belé.

Nebeški Jordan.

V večernem solncu zlato lesketa
nebeški Jordan se že iz daljave:
iz blagoslovljenih valov šumlja
skrivnostna pesem čez nebes dobrave:

Poraja studence v planinah,
napaja vse reke v dolinah,
namaka puščave Gospod.

Po paši vsej sočno zeleni,
po hladni vodici studeni
mlad jélen srčnó hrepeni.

Edini studenec življenja,
edini je cilj hrepenenja
mogočni, dobrotni Gospod.

Vseh milosti voda se živa
iz njega osrčja izliva,
ki vseh nam dobrot je izvir.

Vse reke le v morje hitijo,
k praviru nazaj hrepenijo,
ker vse so iz njega izšle.

Vsa srca le k Bogu želijo,
le v Bogu vse duše živijo.
ker On je naš večni Pravir.

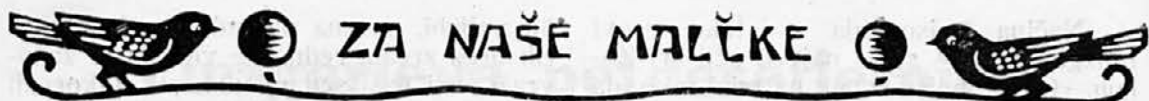
Kot da zardeval bi velike sreče,
v večernem solncu Jordan se leskeče;
valovi pa njegovi vsi šumljajo,
kot da v tej sreči tiho se smehljajo. —

Ko deca je do Jordana dospela,
njegova je lepota vse prevzela,
so v tihi sreči srca vztrepotala
in sveti reki lep pozdrav poslala:

Pozdravljen, o Jórdan, ti reka prelepa!
Valovi so tvoji kot zlate luskine;
tako se leskečeš ves, kot da po tebi
bi s polno rokó kdo raztresal cekine.

Pozdravljen, o Jordan ti reka nam sveta!
Ti vir si skrivnostnega nam prercjenja;
s krepostjo nas ti in s svetostjo napajaš,
vir čudežni večnega ti si življenja

Le k Jordanu žejne ovčice hitite!
Iz njega napijite se svete radosti;
iz reke Gospodove te se napijite
vseh milosti božjih, nebeških sladkosti!

Trije prstani.

Srbska narodna pripovedka.

Živel je kralj, ki je snubil hčerko drugega kralja za svojega sina in mu je poslal pismo, v katerem je zahteval deklico, poleg pisma pa prstan kot zaročno znamenje za lepotico.

Ko je kralj dobil pismo in ga je prebral, je dejal slu: »Prijatelj, ne morem ti odgovoriti prej nego povprašam hčerko.«

Nato je šel kralj k svoji hčerki in ji je povedal, da jo snubi sosednji kralj za svojega sina in ji je poslal prstan: »Kaj naj mu tedaj odgovorim?«

Ta je dejala svojemu očetu: »Odgovori mu, naj mi prinese tri prstane: enega, ki se bo svetil kot zvezde, drugega, ki bo sijal kot luna, a tretjega, ki bo žarel kot sonce. Če tega ne stori, ga nočem.«

Kralj je to povedal odposlancu in pristavil: »Pozdravi svojega kralja in zahvali se mu za snubitev, toda naj mi ne zameri radi zahteve moje hčere, jaz ji ne morem zapovedati.«

Odposlanec se je vrnil k svojemu kralju in mu povedal, kako je opravil. Kralj je bil jezen, začel je pa razmišljati, kako bi dobil tri prstane in je ukazal po vsem kraljestvu razglasiti, da daruje temu, ki mu prinese tri zahtevane prstane, polovico svojega kraljestva in še neizmernih zakladov.

Vse je bilo zaman. Nazadnje se je polastila kraljevega sina taka žalost, da se je hotel usmrtiti; v tem pa je dospel na svojem potovanju na neko goro, kjer je zagledal starko, ki je sedela ob stezi.

Pozdravil jo je: »Bog daj srečo,« in ona mu je odvrnila pozdrav z besedami: »Bog lahko dá srečo, ti nesrečni in vendar tako srečni, presrečni kraljevi sin.«

Ko je kraljevič to slišal, se je začudil in vprašal, kaj te besede pomenijo; ona mu je odgovorila: »Ti si bil izgubljen, toda dobil si zdravnika, ki te bo, če je božja volja, ozdravil velikega trpljenja.«

Nato je začel kraljevič pripovedovati, kako se mu godi, toda starka mu ni pu-

stila govoriti, dejala je: »Dosti, dosti, jaz že vem, kaj ti je; vzemi zelišče, ki ga nosim v svojih nedrijih in deni ga v svoje nedrije, nato mi razpleti lasé in jih vrzi pol čez obraz in polovico po hrbtu ter ostani do večera pri meni.«

On jo je slušal, vzela je zelišče iz njenih nedrij in ga je položil v svoja, nato ji je razpletel kite in lasje, črni kot oglje, le tu pa tam sivi, so padli do tal.

Proti večeru je dejala starka kraljeviču: »Ko boš videl prvo zvezdo, vzemi zelišče iz nedrij in govori: ‚Bog, daj mi prstan!‘

To je storil in kakor hitro je izgovoril besede, se je utrnila zvezda, pred nogo pa mu je padel prstan in v prstanu se je svetila ona zvezda, ki je manjkala na nebu.

Nato mu je dejala starka, naj pazi na luno, ki se bo prikazala izza hriba in naj stori isto.

Storil je tudi to, prstan je padel na zemljo in v njem je sijala luna.

Ko je bilo jutro, mu je dejala ob solnčnem vzhodu starka: »Pazi, ko bo imelo solnce iziti, in kakor hitro se bo prikazalo, poglej skozi moje lasé, da bo celo nad gorami, in nato reci trikrat: ‚Napravi mi, o Bog, iz teh las prstan, ki bo kot sonce.‘

Tako je storil in komaj je to trikrat zaklical, so se izpremenili lasje v prstan, kot sonce žareč.

Ko je dobil tako kraljevič tri prstane, je vprašal starko: »S kom naj ti to poplačam?«

Ona mu je odgovorila: »Z ničemur drugim, kot da tako dolgo kot bom jaz živela, zame moliš, zakaj jaz bom živela le še malo dni in nikomur o tem ne pripoveduješ.«

Kraljevič se ji je zahvalil, poljubil njeno roko in se poslovil.

Ko je prišel domov, je povedal vse svojemu očetu, ta ga je poslal s prstani k deklici, ki je postala njegova nevesta, s katero se je poročil po ondotni šegi in navadi.

Iz naše književnosti.

Iz knjige Vojeslava Moléta: „Tristia ex Siberia“.

Vojno ujetništvo.

Tomsk. Dom Tarasuca.

Lesena hiša, majhen brezov vrt. —
med drevjem bleđi blesk daljine
in v vejah šum — kot dih iz domovine —,
a krog in krog le zid, molčeč kot smrt.

In v pesem dni se zliva spev srca,
samoten, tajen, tih kot te ravnine,
ki zunaj tam nad njimi leto gine
in letajo žrjavi do morjá.

In komaj veš, da ni umrl še čas.
če pozno krvavi večer v oblakih
in v belih severnih poletnih mrakih
zasenčil se je v mislih vsak obraz.

Le včasi kakor ptica prileti
iz dalj vsa okrvavljena novica,
kako tam daleč pije kri zemljica
in rodne brazde z njo gnoji, poji.

In čakaš — česa? — dan na dan ...
Pozdrave z doma šepetajo veje,
a srce stražine korake šteje
in v jezi onemogli stiskaš dlan.

Iomsk.

Idealist.

Neslišno pada sneg, ta večni sneg,
na belo mesto solz, gorja, nesreče,
vojašnice prostorne, gluhe ječe,
na cerkve in pokopališčni breg.

Da, da, vse delaš le za domovino,
prevažáš svilo, žreblje in tobak,
prodajaš usnje, rum in teletino. —
zares požrtvovalen si junak.

Nečisti blesk gorečih, svetlih peg
bleščijo se kavarne, v noč strmeče,
iz koč brlijo blede, medle sveče.
Neslišno pada sneg, ta večni sneg.

In če nihčé ne vidi, tudi vino
pri tebi se dobi. Zares ni vsak
tako vsestransko šel skoz to tujino, —
pri tem si pa še skoinskoz vojak.

In sence plazijo se čez trotoarje.
Robata psovka, kletev, — spet molčanje.
Srce, kaj čakaš? Dneva? Nove zarje?

O srečna rodna tla, ko spet dobijo
v naročje te! Gotovo spomenik
postavijo ti, kjer stoji Vodnik, —

Ha — ha! Pokoplji, le pokoplji sanje.
In k polnim mizam sedi, med sleparje,
saj sneg pobeli vse, — celó kesanje.

le malo bližje še med kramarijo.
Tam narodu sijal boš kot svetnik
z neskočno svojo, podlo lumparijo.

Japonska pomlad.

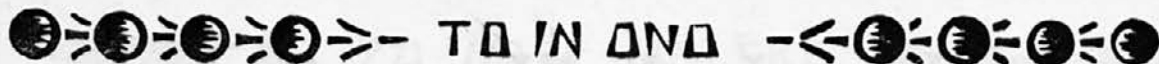
Skalnat otok sred gladine,
bori temni vrh pečin —.
Srcu hoče se daljine,
v blesk smejočih se višin.

V temnem zidu orhideje
in metulj nad njimi zlat —.
Srce širi se in smeje, —
spet prišla si, spet, pomlad!

Jadro belo kraj obzorja,
jastreb kroži nad meno —.
Srcu hoče se čez morja,
solnce, celi svet je moj!

Vsi bregovi le vrtovi,
zemlja, morje le smehlaj —.
Srce ziblje se z valovi,
nosijo ga v večni maj...

V zalivu Nagasaki.

Književnost in umetnost.

Vojeslav Molé: Tristia ex Siberia. Na drugem mestu podajamo par izvlečkov iz knjige Vojeslava Moleta »Tristia ex Siberia« (Žalostne pesmi sibirske), ki so izšle deset let za prvo njegovo zbirko »Ko so cvele rože« in pomenijo v obliki isto ljubezen do starih klasičnih oblik, v ideji pa srečamo nove vrednote, bogate doživetij, pisane po različnih motivih kot sta svet in življenje pisana. Kritika je mnogo pisala o ti knjigi in deloma proti nji, tudi pesnik sam jo je branil; oboje je bilo danes morda nepotrebno. Izmed številnih zbirk zadnjih dni je ta vsaj oblikovno upravičena, da je izšla; in če tudi ni tiste skrivnostne sile v nji, ki jo čutimo morda samo pri Župančiču in Prešernu, je vendar Molé edini, ki nam je podal vsaj drobce tistega trpljenja in tiste samote, ki so jo doživljali tisoči naših ljudi v ruskem ujetništvu. Raditega ni dvoma, da nam bo s tega stališča v bodoče knjiga bolj dragocena kot danes.

F. B.

Ženski list. Pod naslovom: Ženski list — si mislimo list, ki se peča z vsemi onimi perečimi dnevnimi vprašanji, ki zadevajo ženski svet in ki jili drugi listi iz tega ali onega razloga ne vpoštevajo in ne obravnavajo zadostno. Ta vprašanja gredo mimo nas in tonejo v pozabnost — ne po naši krivdi. Še je sto drugih vprašanj, sto drugih zanimivosti, ki bi jih rada vedela mati, deklé, učiteljica, delavka — vse to bi moral imeti ženski list pred očmi, za vsakega nekaj, za vse vse. Tak list mora biti ogledalo potreb vseh naših žena, v njem bi se morala zrceliti njih duša, njih kulturna stopnja, hoditi skozi prizmo ene same osebe, ki stoji na vrhuncu in sprejema vase vse in daje od sebe vse, ali pa potom več oseb, ki imajo jasen program pred seboj. — Ko smo sprejeli prvo številko »Jadranke«, nismo imeli vtisa, da bo ona postala tak list. Tudi druga številka nas je le nekoliko prepričala o tem. Če si hočemo biti odkriti, moramo povedati to, dasi smo prepričani v dobrem namenu in trudu urednice, ki jo spoštujemo. Zavzeli smo se samo nad člankom: »Ne kvarimo jezika!«, ki zagovarja stališče, ki je med Slovenci v praksi že popolnoma propadlo, namreč izgovorjavo na l. Vsi slavni zagovorniki — elovci so danes umolknil, jezikoslovec dr. Breznik je povedal svoje mnenje, Otoaa Župančiča prerokovanje, da bo v prodril, se je vresničilo in danes noben igralec na ljubljanskem gledališču ne spiči več l, ampak izgovarja v, ki je za naš jezik naraven. Duhovi so se že pomirili in zadeva je toliko kot končana in ne bo prišla nikoli več na dnevni red. Zato je neumestno, da zopet ogrevamo »elovo« vojsko in mešamo ljudem pojme. Tudi s

stališča lepote je lepši mehki v kot afektirani l, ki tako trdo zveni. Seveda ni lepo, če kdo reče **pršu** in ne **prišev**. Da besede **bjuv** (bil) **jimu** (imel) **pajov** (pojel) zvenijo morda grdo ni kriv l, ampak narečje; s tega stališča bi se morali dosledno boriti tudi proti besedam narečja, ki so grde brez v ali l. To pa naj dela šola!

Občni zbor Leonove družbe se je vršil dne 21. febr. t. l. v Ljubljani. V zmislu pravil so se vršile volitve sedmih odbornikov, ki se morajo vsako leto voliti na novo. Nato se je odbor konstituiral nanovo tako-le: Predsednik dr. Josip Srebrnič, vseučil. prof.; podpredsednik dr. Jos. Mantuani, vseuč. prof.; tajnik dr. F. Stele; blagajnik dr. Fabjan; ostali odborniki: dr. Fr. Detela, pisatelj; dr. A. Breclj, zdravnik; dr. Ant. Breznik, slavist; dr. Jos. Mal, arhivar; dr. Jos. Debevc, prof.; dr. Iv. Grafenauer, slavist; dr. Fr. Grivec, vseuč. profesor; Andrej Kalan, prošt; dr. Al. Ušeničnik, vseuč. prof.; dr. M. Malnerič, pravnik; dr. P. Angelik Tominc, frančiškan; dr. A. Gosar, socijolog; dr. Jos. Puntar; dr. Janko Polec, pravnik; dr. F. Lukman, vseuč. prof.; Viktor Steska, msgr.; dr. A. Slavič, vseuč. prof.

Najdba doslej še neznanega Turgenjevega romana. »Vorwärts« poroča po ruskih listih, da so pred kratkim našli doslej še neobjavljen roman Turgenjeva naslovljen: »Življenje za umetnost«. Roman ni bil objavljen doslej zato, ker opisuje razmerje Turgenjeva do slovite pevke Viardot-Garcia in je Turgenjev določil, da bodi roman objavljen šele 10 let po smrti pevke.

Zanimivosti.

Wells, Gorki in Merežkovski. Sloviti angleški pisatelj Wells je bil povabljen od Maksima Gorkija, naj pride pogledat v Rusijo. Prišel je, pogledal in ker ni poznal ne jezika in ne ruske duše, ni videl in doznal mnogo. Nad njegovimi izjavami so bili razočarani prijatelji in sovražniki boljševikov. Wells trdi, da je obnovev civilizacije na Ruskem mogoča le na način kot to delajo boljševiki, da je ruska množica nepismena, kmetska, groba, materijalistična, brezbrizna za politiko, praznovernna in da ni pobožna; ruska inteligenca pa da je zmes raznih kultur brez skupnih idej in ciljev. — Sam Merežkovski, za Tolstojem in Dostojevskim prvi ruski romanopisec, odgovarja Wellsu in obrača ost proti Gorkiju. Pravi, da Gorkij rešuje rusko kulturo pred boljševiškim barbarstvom »za ceno podlosti, za ceno tega, da postane človek propalica«. Ko je Merežkovski pisal Gorkiju, naj mu pomaga, mu ni odgovoril, le po slugi je na-

ročil, da mu vrže košček kruha kot psu. »Lenin vlada nad telesi, Gorki pa nad dušami«. »Svetovna literatura«, založena po Gorkiju, na videz krasno založniško podjetje, je le nesramna špekulacija. Glavni agent Gorkega, Grželin, je nakupil vso rusko literaturo za groše. Nekemu pisatelju je plačal z gnjilimi krompirji. »Dom vede« in »Dom umetnosti« sta par bratskih grobov, v katerih ruski znanstveniki in književniki umirajo na enem kupu v počasni agoniji. »V Moskvi so izumili v poslednji dobi nov način usmrtitve: zašijejo človeka v vrečo, polno smeti. V tako vrečo je Gorkij posadil dušo Rusije«. — Tako piše Merežkovski, ki živi danes izven Rusije.

Vesti.

† **Josip Ipavec.** Kakor smo izvedeli je umrl slovenski skladatelj Josip Ipavec. Bil je sin slavnega skladatelja dr. Ipavca in po poklicu zdravnik kot njegov oče. Priobčil je več skladb, ki pričajo o veliki nadarjenosti in muzikalni izobrazbi rajn-

Skladatelj Josip Ipavec.

kega. Njegove klavirske skladbe, priobčene v »Novih akordih«, so zbudile splošno pozornost. Goriško glasbeno društvo je tudi pri predzadnjem koncertu zapelo njegovo krasno pesem »Imel sem ljubi dve«, ki je splošno ugajala. Škoda, da je nemila smrt s kruto roko prekinila življenje temu nadarjenemu sinu slovenskega naroda.

Vinko Vodopivec.

Drobiž.

BASEN.

Med zverinami.

Nezadovoljnost med živali se je naselila, da vsa krivičnost se odstrani, naj pomore sila. In z vseh vetrov so se sešli k sestanku mučeniki — navdušenja je bilo, kar pokazali so vzkliki. Svoj glas povzdigne najpoprej učena sova, kot prej že mnogokrat je govorila, začne znova: »Tovariši!« začne, »nas vseh enako žuli peta in naša nloga je plemenita in je sveta. Vladarji naši, lev in orel, niso nič kaj prida, in vladajo nam brez vesti, neumno in brez stida. Nekdanji modri so postali plehke, puhle glave, nekdanji borci zdaj mehkužne so postave in njih ministri, svetovalci, kdo jih ne pozna: če sami nimajo roga, vladarju dajo dva. Poglejte tigra, panterja in vse plemenitaše — kako nas tlačijo! in grabijo nam, kar je naše. Ti defaš, trudiš se, potiš, ubijaš dan na dan, ješ brez obele — suhi kruh... vse delo je zaman. Peklenski ogenj ti podtikajo, nebesa kažejo, z obljubami nas samo pitajo — in grdo lažejo. In davki vedno večji so in plače manjše, želodci vedno ožji in postave vedno tanjše in to je vse odtod, ker nam lisica gospodari, prevzito kmeta in uradnika povsod slepari. Mi združimo se v bojni red, krvnik naj pade, paša! Edinost in enakost! — zmaga mora biti naša!« In zbor navdušeno kot en grmeči glas ori: »Živela sova! K zmagi! Naš voditelj naj živi!« Veselo osel tu zariga: »Zdaj se vse obrne! Osat in trnje naj požro jeleni in pa srne! Mi homo jedli kot gospoda oves in seno in pili, ne iz mlake lužo, ampak vir vodō«.

Preteklo v zmedah, borbah, bojih leto je in dan, slučajno sreča osel vola lačen, suh, bolan. »Tovariš vol! Kako je to, da naše gospodarstvo je v naših rokah slabo kot poprej; povsod sleparstvo!

In k boljšemu se niti ni za dlako obrnilo, celo za mnogo dlak se k slabšemu je primaknilo. Edinost naša, kar ni čuda, se rahlja umiraje«. Pogleda osla vol, veli počasi prežvekaje: »Zato, ker kakor prej lisica vsepovsod slepari, a sova v duplu preučeno dan in noč sanjari. — Še nekaj ti povem, a pazi, da mi hraniš molk: Če tiger te ne dere, ti odira kožo volk«.

Ivan Matelič.

GLASOVI.

Tu pa tam dobimo spise in pesmi od preprostih ljudi; ti so zanimivi, ker so živa priča, kako danes naši ljudje mislijo in čustvujejo, ko nekateri trdē, da je vse naše narodno gibanje le narejeno,

od zgoraj dol. Tudi je zanimivo, kako globoko je prodrli Simon Gregorčič v ljudska srca, da se čuti pri vseh teh poizkusih njegov vpliv. Pesmi ne moremo prinesiti v sprednjem delu, zato prinašamo par primerov na tem mestu, kjer bomo tudi v bodoče tu pa tam priobčevali zanimivejše stvari te vrste.

PRIMORSKA.

Primorska lepa, sestra tužna,
veriga Tebe veže sužnja.
Odtrgali so te od majke Slave
in ločena si od sinov Save, Drave.
Primorec, ni srce bolestno tvoje,
ko tujec Te ovira,
želje, upe tvoje ruši in podira,
k ljubečim bratom pot zapira?

Sloven, tvoj brat po krvi, tostran gor,
postavil tebe je za svoj namen in vzor,
pozabil te ne bo, dokler mu solnce sije!
Junaško mu srce kot tebi, v prsih bije,
oček naš, snežni Triglav, naj bo priča nema,
za kar se danes nam srce razvne.
Da vsem napoči dan, svobode in veselja,
je naših src in duš goreča želja.
Nam zvezda mila bo sijala,
ko vnuke naše mati bo zibala.

J. R.

SOČA.

Soča mi je pesem pela,
pesem mojega življenja,
k morju sinjemu hitela,
polna, polna hrepenenja.
In šumela in šumela
goram in vasem ob poti,
zala ko nebo prejasno,
tekla morju je nasproti.
Morje širno, morje divno,
kje so tvoji sinji vali?
Daj, odkrij mi, hčerki mali,
svoje srce skrivno!
Pela, pela in šumljala,
lepa kot smaragd zeleni,
v zlatem solncu med gorami,
v skrivni sencí pod bregovi.

V. P. Primorski.

FUTURIZEM.

»Osem duš v eni bombi« se imenuje knjiga, ki jo je izdal italijanski futurist Marinetti. En primer:

Zbor osmih eksplozivnih duš.
... »Kako mi vgaja... Sladko... Jej...
— Tebe sem lačen.

— Bila je dobra, polna najglobokejše dobri-
ne... Njene solze...

— ... Pljuvati v obraz njim vsem...

— Da, da, tako naj se zgodi... Nihče ne vidi
(itd.).

— Če ga dobimo, ga nabijemo. Pogledaj Bocclonijova ramena (itd.)

— Mislim, da se je treba približati besedam, preprostim in jasnim v svobodi.

— Daaajtemi meecetlo.

Alpidio Piccoli dostavlja: »Metlo bomo ohranili mi, da pometemo literarne smeti, tudi te v »esmih dušah v eni bombi«.

Narodno blago.

POKORA JE EN VELIK ŠAC!

(Podmelec).

1.

Lahka noč, galjufen svet,
kir sme motu sem do zdej;
od tebe slovo čem uzet
in drgaki živct zanaprej!

Če se jez ne bom spokoru,
v pecku bom zagvišna goru:
vreden sem tavžent peklov
zavolj mojih grehov!

2.

Nesrečni moj' tovarši —
vi ste uržeh vsega,
med vami sem biv ta namlajši,
naučil ste me vsega.

Vi ste meni pot kazali,
v grehe ste me zapeljali.
Tožu vas bom na sodni dan,
da sem biv zapeljan!

3.

Spovednike sem si zbirov,
deb'le odvezan biv
in s tem sem se preprirov,
ki me je prov učiv.

Oh, al kej so ble te spoved',
k'niso ble prov po zapoved'.
Za spoved sem živu v grehu,
po spoved' spet tako.

4.

Oj vi mladi otročiči,
vzemite si ta nauk,
dokler mate božje gnade,
glejte kaj je ta revni člouk.

O, kdor ljubi dušo sojo,
pogledi zdaj pokoro mojo.
Pokora je en velik šac,
tam bo jmela gnada plac!

Zapisal Alojz Filipič.

Vsebina pete številke:

LEPOSLOVNI ČLANKI:

Vampir. Povest, spisal dr. Fr. Detela.
(Dalje.)

Anka. Spisal † Branko Jeglič.
Glasba. Spisal Milan Pugelj. (Dalje.)

POUČNI ČLANKI:

Finžgarjeva. petdesetletnica.

PESMI:

Materi. (Joža Lovrenčič.)

Pisma z doma. I. II. III. (Stano Kosovel.)

Otroka moja. (Janko Samec.)

PESNITVE:

Detinsko blagovestje. (Legenda.
Spesnil Venceslav Belé.)

ZA NAŠE MALČKE:

Trije prstani. (Srbska narodna pripovedka.)

IZ NAŠE KNJIŽEVNOSTI:

Iz knjige Vojeslava Moléta: *Tristia ex Siberia*. (Vojno ujetništvo, Tomsk, Idealist, Japonska pomlad.)

TO IN ONO:

Književnost in umetnost: Vojeslav Molé: *Tristia ex Siberia*; Ženski list, Občni zbor Leonove družbe, Najdba Turgenjevega romana.

Zanimivosti: Wells, Gorki, Merczkovski.

Vesti: † Josip Ipavec.

Drobiž: Basen, Glasovi, Futurizem.

Narodno blago: Pokora je en velik šac.

SLIKE:

Fran S. Finžgar, † Josip Ipavec.

MLADIKA izhaja dne 15. in 30. vsakega meseca. Izdaja jo **Katoliško Tiskovno Društvo v Gorici**. Stane na leto 16 L, pol leta 8 L, četrletno 4 L. Denar se pošlje naprej. Posamezne številke po 1 L. Tiska jo **Narodna Tiskarna v Gorici**. — Odgovorni urednik je **Anton Sfiligoj**.

Listnica uprave: Denar za Mladiko naj se pošilja le na: Upravo Mladike, Gorica ul. Carducci 4.

Čitateljem: Skoraj vse novoizšle knjige, naznanjene v listu, je dobiti v Prodajalni Kat. Tisk. Društva v Gorici.

Listi.

Novi rod. Druga številka prinaša tole vsebino: S. Sardenko: Na preji. (Pesem). — Igo Gruden: Na krasu. (Pesem). — Peterlin-Petruška: Jesen. (Pesem). — Ks. Meško: Mali koroški trpin. — France Bevč: Polžek nese v mlinček. (Pesem). — Fr. Žgur: Zvonovi. (Pesem). — M. M.: Postanek cerkve v Sp. Idriji. — S. Sardenko: Na žagi. (Pesem). — M. M. Idrija pred potopom. — Vl. Levstik: Žerjav in čaplja. — France Bevč: Škratom je plesal. — France Bevč: Čudno. (Pesem). — Fr. Žgur: Rimska cesta. (Pesem). — J. Soklič: Slavni abstinente. — Pouk in zabava. — Kotiček malih.

Jadranka št. 2. ima sledečo vsebino: M. Ribnikarjeva: Vzgjajmo gospodinje! — M. Gregoričeva: Mandlje cvetejo. — Aleksa Santič: Mi znamo sudbu... — M. Stepančičeva: O slovenskih

naselbinah širom Evrope. — S. Č.: Vzgojitelj. — Gracijanova: Koralčki. — M. Stp.: Ne kvarimo jezika! — Kraševka: Tožba. — S. S.: Mož in ženstvo. — Vzgojiteljica: O dobri vzgoji. Drobline: Književnost, Razno, Gospodinjstvo.

Plamen št. 3. ima sledečo vsebino: (Ivan Zorec). — France Sal. Finžgar. — „Wien“ Dr. Otokar Rybar. — Blaga srca (Špičmoh). Tak sivo megleno nebo... (Fran Pogačnik). Jutro je jasno (Ivan Albreht). — Proglas pol. društva „Edinosti“. — Refleksija (Fran Pogačnik). Črtice iz francoske revolucije (J. Suchy). Pasti in zanke (I. Š. Orel). — Hrepenenje (Fran Pogačnik). — Nekoliko o dijeteiu o prebavljivosti raznih živil (Dr. V.) Iz Bele Krajine. — Turgenjeve pesmi v prozi. — V kupeju (Petruška). — Pesem (Ivan Albreht).

Njiva, revija, ki izhaja pri »Jutru« v Ljubljani ima v 1/2 štev. tole vsebino: Albert Kramer: Prve borbe v ustavotvorni skupščini. — Metod Dolenc: Smernice za izenačenje kaz. pravnih zakonov po načrtih zakonodajnega sveta v Beogradu. — M. Brežigar: Naša zunanja trgovina v l. 1919. in 1920. — France Veber: Znanost in vera. — Lištek. — Pregled: Zunanja politika, Gospodarstvo, Socialna politika, Kultura, Beležka. — Na platnicah je dnevnik.

„Čevljarska zadruga“ v Mirnu pri Gorici

izdeluje

lične in trpežne čevlje za vsak stan.

Prodaja na drobno in veliko naravnost iz tovarne v M I R N U,
 ter v lastnih prodajalnah

Varstvena znamka.

V GORICI,
 CORSO VERDI 32.

V TRSTU
 VIA RETTORI I.

Edino domače
 podjetje te stroke.

Stalne tovarniške
 :: C E N E ::

Goriška zveza gospodarskih zadrug in društev v Gorici

registrovana zadruga z omejeno zavezo

v Gorici, Corso Verdi 32,
 I. nadstr.,

uraduje vsak delavnik od 8. do 14:
 stranke se sprejemajo le do poldneva.

Andrej Mavrič, krojač in
 trgovec v
 Gorici, Gosposka ulica 11 (Via Carducci),
 se najtopleje priporoča slav. občinstvu v
 mestu in na deželi, posebno pa preč. du-
 hovščini, za obila naročila, katere izvršuje
 točno in po znižanih cenah. — — —

Knjigarna Kat. Tisk. Društva priporoča

veliko izbero najnovejših slovenskih lepo-
 slovni in molitvenih knjig.

Zaloga rožnih vencev, svetinj, nabožnih
 podob, ter podobic.

Pisarniške potrebščine.

Izvršijo se po naročilu naročila knjig
 iz Dunaja in Nemčije.

(Nadaljevanje: Listi.)

Maska, gledališka revija, ima v svoji 8. številki
 sledečo vsebino: O vživanju umetnosti. (Honerlein
 Mirko.) Ekspresionizem na odru. (Manfred
 Schneider.) Predlogi. (Stanko Majcen.) Igralec in
 uloga. (Carl Hagemann.) Satira. Navodilo za po-
 sečanje koncertov in opernih predstav. Kritika.
 Koncert Glasbene Matice v Ljubljani. Recitacijski
 večer. Dramska književnost. — Angelo Cerkve-
 nik: Pogovori. — Vestnik.

»Slovenski Učitelj« prinaša v prvi številki sledeče zanimive članke in razprave. O samotornem pouku. Iv. Štrukelj. — O računstvu za ravnovesje v gospodarstvu. F. Lužar. — Pomozno-šolski otrok v svojih psihičnih posebnostih. A. Leban. — † Jernej Ravnikar, I. Lapajne. — Organizacija kmetijsko-nadaljevalnih tečajev. — Listek. — Kultura in književnost. — Društvena in stanovska kronika.

Jadranka ima v 3. številki tole vsebino. Mariji v spomin. (Mara Tavčarjeva). — Čuvajmo narodno pesem. (U. Stp.) — Napoletanec Borelli. (Vrtovčeva.) — Snubač, (Mara Tavčarjeva.) — Mandlje cvetejo. (Gregoričeva.) — O slovanskih nasebinah širom Evrope. (M. Stepančičeva.) — Prababica. (Po češkem.) O dobri vzgoji. (Vzgojiteljica.) Drobtnice.

Ilustriran list »Plamen«. Izšla je 4. številka tega novega slovenskega ilustriranega lista. Vsebina je zelo raznovrstna. 4. številka »Plamena« ima tole vsebino: Ivan Zorec: Zmote in konec gospodične Pavle (nadaljevanje); Vitomir F. Jelenc: Jugoslovansko dobrovoljstvo; Milan Pučelj: Vračilo; Cvetko Golar: Poln čebelic sivih je ulnjak (pesem); Fran Pogačnik: Ob Adriji (pesem); Rado Murnik: Ženini naše Koprnele (humoreska), ilustriral S. Šantel; Cvetko Golar: Slovenska zemlja (pesem); I. Š. Orel: Pastir in zanjke (nadaljevanje); J. Suchy: Črtice iz francoske revolucije (nadaljevanje); Ivan Albrecht: Stopil bom pred oltar (pesem); dr. J. Pregelj: Strah. Program naše Narodne galerije; Politična kronika.

Dogodki v podobi.

Bivši črnogorski kralj!

Nikita je umrl, pokopan je v San Remu. On je bil ded regenta Aleksandra in oče italijanske kraljice. Angleški listi pišejo o njem: »Če bi bil kralj Nikita umrl prej, bi ne bilo treba biografom zapisati njegovega neslavnega odhoda iz Črne gore. Vodstvo Velike Srbije, za katero je deloval preko pol stoletja, ni pripadlo njemu. Kralj Nikita je bil srednjeveški monarh in despot, dober vojak, vajen planinske vojne proti Turkom. Njegove pesmi so služile kot propaganda za črnogorske aspiracije v borbi proti Turkom. Znana je njegova hrabrost v vojnih letih 1861. do 1875. in 1876.—1877. Bil je oboževatelj Rusije in je živel v dobrih odnošajih z Avstrijo. Uvedel je moderne ideje v svojem narodu, odpravil fevdalne odnošaje in izvedel ureditev zakonov, uredil zistem vzgoje, zgradil ceste in male železnice. V evropski vojni je pričel izgubljati vero v končno zmago in se je sporazumel z Avstrijo, ko pa se je poka-

zalo, da se bo vojna končala z zmago zaveznikov, sta bila on in njegova dinastija že diskreditirana v očeh Srbov ter ga je skupščina v Podgorici l. 1918. od-

stavila s prestola kot oviro ujedinjenju Jugoslavije. V izgnanstvu je zaman pričakoval povratka v domovino. Podpiral ga je italijanski kralj, nedavno pa je prejel tudi pokojnino ki mu jo je določila belgrajska vlada.« Z njegovo smrtjo je črnogorsko vprašanje končno rešeno. Bil je rojen l. 1841.

General Kuropatkin

je umrl pred kratkim. Ta je bil za časa rusko japonske vojne glavni poveljnik ruskih čet na Daljnem Vzhodu in je doživel poraz za porazom, zato je bil tudi odstavljen od vrhovnega poveljništva, ko je bilo že prepozno. Bil je sicer nadarjen in izšolan mož, r. l. 1848.; bil je bajé prija-

zen Nemcem, v svoji armadi je imel mnogo nemških častnikov, ki so več škodovali kot koristili. Za časa svetovne vojne so ga nazadnje imenovali za poveljnika severnega bojišča, a takrat se je začela ruska armada razkrojovati. Tudi pod boljševiškim režimom se je že imenovalo njegovo ime.

Uganke.

1. Kvadratna uganke.

	1	2	3	4	5	
1	a	a	a	a	a	= obrtnik
2	a	e	e	e	e	= število
3	m	n	n	n	o	= oblika pesmi
4	o	r	r	r	s	= grška boginja
5	s	t	t	t	t	= poljedelec

Počez in navzdol bereš iste besede, če prav razrešiš.

2. Čudni verzi.

(Spesnila Vanda.)

Kar jem
želim
o vesel
o velik
o noč!
Ugan —

Glej, da boš na pravem koncu začel in prav preskočil, potem boš bral voščilce do konca.

3. Zložna uganke.

(Priobčil Domen).

Damir, ave, ramena, noša, mapa, vi.

Sestavi iz teh besed šest novih dvozlaznih, ki naj pomenijo: 1. pijača, 2. krstno žensko ime, 3. turški dostojanstvenik, 4. konec Očenaša, 5. čednost, 6. prvi oče. — Začetne črke povedo ime reke na slovenski zemlji.

Razpis nagrade! Kdor razreši pravilno vse tri uganke in pošlje rešitev do konca marca našemu uredništvu (ulica Carducci 2), in bo izzreban, dobi v dar lepo mladinsko knjigo: „Tončkove sanje na Miklavžev večer“, spisal Fr. Rojec (s slikami). Ime bo objavljeno v 7. številki.

4. Rešitev ugank v 3. številki

1. **Narodni steber:** Prosim, veselje, Slomšek, prostor, deklica, Salomon, Travnik, detelja, zvonček, Levstik, Jenkova, Kobarid, Mladika, Kosovski, sankati, jaslice, Stritar, Vincenc, trgatjev. — Po sredi se bere: Sem slovenska deklica.

2. **Uganke za sto lir:** Središče Trsta, Prednji ali zadnji del telet, Glava orla, Začetek ljubezni, Rep golazni, Konec prevar. Podčrtane črke dajo sto lir, seveda le na papirju.

3. **Stari slovenski napis:** Jaz nisem Taljanka pa tudi ne bom.

Pravilnih rešitev smo prejeli to pot samo 14. Zreba je določil Cirila Bevka v Cerknem, ki dobi obljubljeni knjigo.

Pogrešek v 4. številki! V prvi uganke (Demant) je en I preveč, nadomesti ga z enim J, ki manjka. Radi tega podaljšamo rok za pošiljanje rešitev do Velike noči. —

Kratkočasnice.

»S POTI!«

Neki kmet je nesel veliko breme sena. Na trgu je vpil: »S poti, s poti!« Dva gospoda se mu nista hotela umakniti, zato ju je podrl na tla. Šla sta ga tožit. Pri razpravi je kmet molčal in se delal mutastega. Sodnik je dejal: »Saj ni mogoče govoriti s tem človekom, ko je mutast«. Gospoda pa sta dejala: »O zna govoriti, zna, saj je ves čas kričal: »S poti, s poti!« — »Če je pa tako,« je dejal sodnik, »čemu se pa nista ognila« in je kmeta oprostil.

DVA BRATA.

Kmet je gnal osla v mesto. Na poti mu začne rigati. Dva postopača sta se hotela ponorčevati iz kmeta in sta mu dejala: »Ali ne slišiš, da te kliče osel?« — »Saj me ne kliče,« je dejal kmet, »on le vpije od veselja, ker je srečal dva brata.«

TRD ZREZEK.

»No, kakšen je bil telečji zrezek?«
»Čujte: ta ali oni trdi udarec usode že me je zadel v življenju, toda tako trd kot za zrezek pa ni bil nobeden.«

HUDBAK.

»Gospod natakarkar, prosim, recite onemu gospodu, ki sedi pri sosednji mizi in puši cigaro kot kak Turek, da naj preneha kaditi. Meni in moji ženi postaja že slabo.«

»Žalibog, da tega ne morem storiti. Sam sem mu pred petimi minutami prodal cigaro.«

Skrivalnica.

KJE JE ZAJČEK?

Tu je Metka, tu je Janko —
zajčka zgubil je ubožec;
daj, pomagaj mu, poišči,
kje se skriva dolgonožec?

Nove knjige.

Poezije doktorja Franceta Prešerna. Uredil L. Pintar. Četrti natisk. V Ljubljani 1921. Založila Ig. pl. Kleinmayer in Fed. Bamberg. — Tako smo zopet dobili Prešerna v ljudski izdaji in v dobri Pintarjevi uredbi; naj bi naše ljudstvo pridno seglo po ti knjigi.

Matica Hrvatska je izdala sledeče knjige: Dr. Fran Tučan: Naše rudno blago, s ilustracijama i kartom o nalazištima ruda v Jugoslaviji. Dr. M. Cihlar-Nehajev: Veliki Grad. Pripovjesti. Dr. Gjuro Dimović: Kraljević Marko. Drama. — Člarnarina znaša 32 K.

Matica Hrvatska je izdala dve novi knjigi: 1. Dr. S. Ježić: Život i rad Frana Krste Frankopana s izborom iz njegovih dela. (7 ilustr.) 250 letnico F. K. Frankopana je hrvatska Matica dostojno proslavila s to lepo knjigo, v kateri je ovekovečila spomin na poslednjega iz obitelji Frankopanske in mu postavila dostojen spomenik v kulturni zgodovini. 2. Stanislav Wyspianski:

Hamlet. Estetska razprava o Shakespearjevem Hamletu. Prevel Julij Benešič. — Wyspianski nam našteje celo vrsto izredno zanimivih pesniških motivacij o psihološki osebnosti Hamletovi in dokazuje, zakaj da je moralo priti do katastrofe. Nekatere scene, osobito monologe in prizor dvoboja je še prav obširno komentiral.

Marij Kogoj: 14 Marijinih pesmi (raznih slovenskih skladateljev). Za mešani zbor zbral in priredil... V Ljubljani 1921. Založila Jugoslovanska knjigarna. Lit. J. Blasnika nasl. — Deset skladateljev je zastopanih, ki je njih telesne ostanke že davno zakrila ruša, njih duševni proizvodi so pa v tej izdaji na novo oživelili.

Satira.

MANJ DELA — VEČ JELA.

Vse na zemlji gre narobe,
svet na levo se vrti,
hoče vse, da malo dela,
več denarjev si dobi.

Naj postavi se na glavo,
naj po nogah gre možic,
mu iz vseh strani odmeva
isti neutošni klic.

**PODRUŽNICA
LJUBLJANSKE KREDITNE BANKE
:: V GORICI, ::**

Corso Verdi „Trgovski Dom.“

**** Telefon št. 50. ****

Brzjavni naslov:
Ljubljanska banka.

Delniška glavnica
SHS kron

CENTRALA:

Rezerva SHS
kron

50 MILIJONO V. LJUBLJANA. 45 MILIJONOV.

PODRUŽNICE: Brežice, Borovlje, Celovec, Celje,
Maribor, Ptuj, Sarajevo, Split, Trst.

Obrestuje vloge na knjižice po 4⁰/₁₀₀. Na daljšo odpoved vezane vloge po dogovoru.

Nakup in prodaja vsakovrstnega tujega denarja. — **Izvršuje** vse v bančno stroko spada'oce posle najkulantnejše.

Uradne ure za občinstvo 8¹/₂—12 in od 3—5.

Ob sobotah popoldne, ob nedeljah in praznikih se ne uraduje.

št. 14!

Pazite na staro
slovensko trdko

Oglejte si pred nakupom veliko zalogo vsakovrstnega pohištva v kateri je

nad 50 kompletnih sob

priprostitih in najfinejših.

Kompletne spalnice od 2000 Lir naprej.

Za obilen obisk se priporoča

Anton Breščak

Via Carducci 14 (Gosposka ulica).

št. 14!

Pazite na staro
slovensko trdko

Veletržca z vinom

BRATA ABUJA GORICA

Via S. Antonio 4 in na Kornu št. 8 (prej Kaučič)

prodajata na debelo

navadna : vipavska, istrska, briska, dalmatinska, furlanska
in italijanska vina ;

fina vina in šampanjce v butilkah, maršalo ;

raznovrstne likerje, kakor : Fernet Branca, Cognac ;

razna žganja (tudi na drobno), Vermouth in špirit.

M. Krainer

VELIKA ZALOGA MANUFAKTURNEGA BLAGA

Na drobno

Na debelo.

GORICA, VIA RASTELLO 34-37.

Volneno in bombažasto sukno
za moške in ženske.

Velika izbora perila, šifona, razno-
vrstnega platna za rjuhe,
brisač vsake vrste, serviet, belih in
barvanih namiznih prtov
vsake velikosti, žepnih robcev, vol-
nena, bombažastega in sukanega
blaga za blazine, volnene in
bombažaste odeje, bele in barvane
posteljne prevlake, z volno napol-
njene in s klotom raznih barv,
volnenim porhatom, zefirjem, eta-
minom in batistom prevlečene odeje.

Velika izbora

potrebščin za krojače
in šivilje

Obleke za moške, dame in otroke.
Bele in barvane moške srajce in
spodnje hlače.

Sprejemajo se tudi umerjena naro-
čila oblek in perila za moške, dame
in otroke.